

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยจัดเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศเป็นผู้มีอาชีพด้านการเกษตร ในการเพาะปลูกผลิตผลทางการเกษตรนั้น เกษตรกรจำเป็นต้องใช้ปุ๋ยเพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ภายในปี พ.ศ. 2550 ประเทศไทย มีการนำเข้าปุ๋ยเคมี ปริมาณมาก ถึง 4,326,376 ล้านบาท (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร , 2550 : ระบบออนไลน์) ซึ่งในปัจจุบันราคาปุ๋ยเคมี มีแนวโน้มการปรับราคาที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร , 2550 : ระบบออนไลน์) และส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตในภาคการเกษตร ทำให้เกษตรกรจำนวนมากมีความพยายามที่จะลดต้นทุนการผลิต ดังนั้นคณะรัฐมนตรีจึงได้มีการ ประกาศวาระแห่งชาติ ให้มีการปรับโครงสร้างภาคการเกษตร โดยรัฐบาลจะสนับสนุนการเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าเกษตร รวมถึงส่งเสริมด้านการวิจัยและพัฒนา ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพควบคู่ไปกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และกระบวนการบ่มเพาะวิสาหกิจชุมชนในการเพิ่มมูลค่าสินค้า โดยให้ความสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนการเกษตรแบบยั่งยืนตามแนวทฤษฎีใหม่ และเกษตรอินทรีย์ เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม เพื่อเป็นการลดการใช้ปุ๋ยเคมี และต้นทุนการผลิตของเกษตรกร (วาระแห่งชาติเกษตรอินทรีย์ , 2548 : ระบบออนไลน์)

การผลิตพืชอินทรีย์ เป็นระบบการผลิตพืชที่คำนึงถึง สภาพแวดล้อม ความสมดุลตามธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพ มีการจัดการระบบนิเวศ วิทยาที่คล้ายคลึงกับธรรมชาติ หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และฮอร์โมนต่างๆ ตลอดจนไม่ใช้พืชที่เกิดจากการตัดต่อสารพันธุกรรม เน้นการใช้อินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด และปุ๋ยชีวภาพ ในการปรับปรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ เพื่อให้ต้นพืชมีความแข็งแรง สามารถต้านทานโรค และแมลงได้ด้วยตนเอง ผลผลิตที่ได้จึงปลอดภัยจากอันตรายของสารพิษตกค้าง มีความปลอดภัยทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค ไม่ทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ดังนั้นปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ จึงเป็นส่วนหนึ่งในการลดต้นทุนการผลิตและลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร ทั้งยังเป็นการช่วยลดขยะจากภาคครัวเรือน (กรมพัฒนาที่ดิน , 2550 : ระบบออนไลน์) รวมถึงยังเป็นการช่วยลดภาวะโลกร้อนได้อีกทางหนึ่งด้วย ในการพัฒนาด้านนวัตกรรม เรื่อง เกษตรอินทรีย์ ก็ยัง

เป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการสร้างผลผลิตของเกษตรกรจากการใช้ปุ๋ยเคมี และเคมีเกษตรมาเป็นการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ เพื่อเป็นการฟื้นฟูสภาพดิน จากผลการสำรวจของกรมพัฒนาที่ดิน พบว่า ประเทศไทยมีสภาพดินที่มีปัญหามากกว่า 162 ล้านไร่ (สำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ดิน, 2549 : ระบบออนไลน์) ดังนั้นปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพจึงเป็นอีกหนึ่งทางเลือกสำหรับเกษตรกรในการลดต้นทุนการผลิตและสามารถสร้างความสมบูรณ์ที่ยั่งยืนให้แก่ผืนดิน

จังหวัดพิษณุโลก เป็นอีกหนึ่งจังหวัด ที่มีประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดประกอบอาชีพด้านการเกษตร โดยเกษตรกรมีการทำนาถึงปีละ 3 ครั้ง ซึ่งทำให้มีการใช้ปุ๋ยเคมีทางการเกษตรค่อนข้างมาก ต้นทุนการผลิตของเกษตรกรก็สูงขึ้น ทำให้เป็นอีกหนึ่งเหตุผลที่เกษตรกรหันมารวมกลุ่มกันขึ้น เพื่อแสวงหาหนทางในการลดต้นทุนการผลิต ที่นับวันมีแต่จะสูงขึ้นตลอด เกษตรอินทรีย์จึงเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร จึงมีการรวมกลุ่มกันเพื่อร่วมกันทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพเพื่อใช้ในการเกษตรร่วมกับปุ๋ยเคมี เพื่อลดปริมาณปุ๋ยเคมีที่ใช้ในจังหวัดพิษณุโลก มีกลุ่มเกษตรกรที่รวมตัวกันขึ้นถึง 3 กลุ่ม (สำนักงานส่งเสริมการเกษตร, 2550 : จังหวัดพิษณุโลก) แต่กลุ่มที่มีการผลิตครบวงจรมีเพียงกลุ่มเดียวนั้นคือ กลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพ ตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก โดยเริ่มต้นจากการรวมกลุ่มกันของสมาชิกเดิมของกลุ่มเกษตรกรทำนาบ้านกร่าง ที่ขอจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน มีวัตถุประสงค์ร่วมกันเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน ในการผลิตและจำหน่ายปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพอัดเม็ด ให้กับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและกลุ่มเกษตรกรทำนาบ้านกร่างและเกษตรกรทั่วไป โดยในปัจจุบันกลุ่มสามารถผลิตจำหน่ายได้ทั่วจังหวัดพิษณุโลก และในเขตภาคเหนือตอนล่าง แต่เนื่องจากในการดำเนินกิจการทางกลุ่มยังคงมีปัญหาในการจัดเก็บต้นทุนที่ถูกต้องครบถ้วนจึงทำให้กลุ่มไม่สามารถกำหนดราคาจำหน่ายปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพที่เหมาะสม ซึ่งอาจทำให้กลุ่มขาดความสามารถในการแข่งขันในอนาคตได้

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงต้องการศึกษา และวิเคราะห์ ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ อัดเม็ด เพื่อให้กลุ่มสามารถทราบต้นทุนและ ผลตอบแทนของกลุ่มทำให้ สามารถควบคุมต้นทุนในอนาคต สามารถ กำหนดราคาที่เหมาะสมในการจำหน่ายทั้งให้กับสมาชิกและเกษตรกรทั่วไป เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อหาต้นทุน และผลตอบแทน ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพอัดเม็ด “กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชน กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ ตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมืองพิษณุโลก”

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการศึกษา

ทำให้ทราบต้นทุน และผลตอบแทน ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพอัดเม็ด “กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชน กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ ตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก”

นิยามศัพท์

ต้นทุน หมายถึง ต้นทุนที่ใช้ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ ได้แก่ ต้นทุนวัตถุดิบ และ ต้นทุนแปรสภาพ ให้เป็นปุ๋ยอัดเม็ดพร้อมจำหน่าย

ผลตอบแทน หมายถึง ผลตอบแทนที่ได้รับจากการผลิตและจำหน่ายปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพอัดเม็ด

ปุ๋ย หมายถึง สารอินทรีย์ อินทรีย์สังเคราะห์ อนินทรีย์ ที่ผลิตเองตามธรรมชาติหรือ ฝีมือมนุษย์ ปุ๋ยถูกใส่ลงในดิน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเคมี กายภาพ และชีวภาพในดิน มีการปลดปล่อยธาตุอาหารพืช โดยเฉพาะไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียมเข้าไปช่วยบำรุงความเจริญเติบโตแก่ต้นพืช (ปรัชญา รัศมีธรรมวงศ์, 2550 : 17)

ปุ๋ยอินทรีย์ หมายถึง ปุ๋ยที่เกิดจากการย่อยสลายของสารอินทรีย์ที่เกิดจากพืชและสัตว์ ซึ่งปุ๋ยอินทรีย์มีคุณสมบัติช่วยปรับปรุงคุณสมบัติทางกายภาพของดิน ทำให้ดินร่วนอุ้มน้ำได้ดี ช่วยรักษาความเป็นกรดด่างของดินให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม (ปรัชญา รัศมีธรรมวงศ์, 2550 : 18)

ปุ๋ยชีวภาพ หมายถึง ปุ๋ยที่ประกอบด้วยจุลินทรีย์ที่มีชีวิตที่ถูกใส่ลงไปในดิน หรือ ให้กับพืชซึ่งจุลินทรีย์จะทำหน้าที่สร้างธาตุอาหาร หรือช่วยให้ธาตุอาหารเป็นประโยชน์ต่อพืช (ปรัชญา รัศมีธรรมวงศ์, 2550 : 21)

วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจกรรมของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือ การอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบ กิจกรรมดังกล่าว ไม่ว่าจะ เป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน (พระราชบัญญัติ ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน , 2548 : 1)